

Лущик Ю.М., Пікулицька Л.В.

Сумський національний аграрний університет

Презентація та семантизація як основні стадії роботи над лексичними одиницями на початковому етапі вивчення російської мови як іноземної.

Лексика в системі мовних засобів є найважливішим компонентом мовленнєвої діяльності: аудіювання і говоріння, читання та письма. Це визначає її важливе місце на кожному занятті вивчення іноземної мови, і формування лексичних навичок постійно перебуває в полі зору викладача російської мови як іноземної. Викладач має розуміти, чому обираються саме ці лексичні одиниці. На початковому етапі лексика подається у взаємозв'язку із фонетикою, граматикою та розмовними темами. При роботі над лексикою традиційно виділяють такі основні етапи:

- Ознайомлення студентів з новими лексичними одиницями – презентація та семантизація лексичних одиниць;
- Етап автоматизації дій студентів з новими лексичними одиницями, де розрізняють:
 - а) автоматизацію на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази/речення,
 - б) автоматизацію на понадфразовому рівні – діалогічної або монологічної єдності.

Далі здійснюється удосконалення дій студентів з лексичними одиницями і як результат – ситуативне вживання засвоєних лексичних одиниць при висловлюванні своїх думок в усній формі (говоріння) та письмовій формі (письмово), а також контекстне розуміння лексичних одиниць при читанні та аудіюванні. Тут ми маємо справу з мовленнєвими вміннями, які ґрунтуються на навичках, у тому числі й на лексичних, іншими словами, лексичні навички мають функціонувати в мовленнєвих уміннях.

Етап презентації відіграє важливу роль у навчанні лексики. Від ефективності та цілеспрямованості даного етапу залежить вся наступна

робота над лексикою. Завдання викладача – вибрати найбільш ефективний спосіб презентації у відповідності зі ступенем навчання, рівнем знань студентів, якісною характеристикою слова і його приналежністю до активного і пасивного мінімуму.

Робота над словом має комплексний характер. У студентів повинен скластись звуковий образ слова, для цього воно має бути вимовлене викладачем. Також повинен скластись і графічний образ слова, для цього студенти мають побачити слово і записати його. Викладач повинен розкрити значення слова одним із засобів семантизації, а також віднести до певної частини мови. Під час представлення (презентації) слова необхідно звернути увагу на особливості вимови, написання тощо. Слово необхідне як функціональна одиниця. Воно має бути зрозумілим у тексті й активно використовуватись студентами. Для того, щоб показати, як слово вживається в мові, необхідно його включити в контекст. Кількість різних контекстів (тобто різних вживань) залежить від рівня групи, індивідуальних особливостей.

Презентація – окремий (початковий) етап, що включає ознайомлення і первинне закріплення нової лексичної одиниці, який передуює активному тренуванню мовного матеріалу. Ознайомлення включає в себе роботу над формою, значенням і вживанням слова. Необхідною умовою цього етапу є створення чітких звуко-моторних, артикуляційних образів. Первинне закріплення складає невід'ємну частину системи вправ, призначених для розвитку вмінь і навичок використання лексики в різних видах мовленнєвої діяльності. Існує наступна схема презентації лексики:

1. Робота на слуховій основі:

- первинне звукове представлення слова;
- відтворення слова;
- вторинне представлення слова і його семантизація;
- контроль розуміння;
- вторинне відтворення слова;

- вживання слова в контексті (мікроситуації).

2. Робота на графічній основі:

- запис слова
- вправи з читання
- вправи з письма

Семантизація розглядається як процес розкриття значення іншомовних слів й їхнє запам'ятовування. Семантизація, як уже говорилося вище, може бути частиною презентації. Існує два основних види семантизації – безперекладні (неперекладні) і перекладні способи семантизації – кожен з яких має свої особливості, переваги й недоліки. На початковому етапі, коли тільки починається нагромадження активного словника й студенти-іноземці ще недостатньо володіють читанням, вимовою, графікою російської мови, ознайомлення зі словами в процесі бесіди й слухання зв'язної мови дається важко; слова можливо повідомляти лише в окремих фразах, і тільки після їхнього відпрацьовування як лексичних одиниць, які наповнюють моделі, стає можливим використати їх у зв'язній мові, у читанні текстів.

За законами пам'яті людині властиво забувати приблизно 50% отриманої інформації після її першого пред'явлення, а в цілому забування сильніше в перші дні після повідомлення нового, потім крива забування падає. З огляду на ці дані психології, викладач повинен побудувати перший етап роботи (презентацію та семантизацію) над новим словом так, щоб використати по можливості більшу кількість вправ у момент першого пред'явлення лексичного матеріалу, щоб забезпечити максимальну кількість повторень нового слова, можливість багаторазового прослуховування й відтворення його студентами в мові. Такий підхід вимагає від викладача граничної уваги до вибору вправ, призначених для первинного відпрацьовування лексики, і організації роботи з нею. Тому ознайомлення учнів з новими словами (презентація й семантизація) і їхнє первинне закріплення є дуже напруженою роботою.

Коректно проведений етап презентації та семантизації лексики збільшує ефективність навчання, допомагає студентові засвоювати мову більш осмислено й з більшим інтересом, мобілізує психічну активність, викликає інтерес до занять іноземною мовою, розширює обсяг засвоюваного матеріалу.